

ZVONA DELORITE

Glasilo župe Uznesenja Marijina — Kuna
Godina XXII. — Broj 65. — Velika Gospa 2018.

#65.^{2018.}

Uznesenje Marijino

Uznesenje Marijino – njezina proslava odmah nakon njezine tjelesne smrti; njezino uskrsnuće najdublja je teološka istina, vidom na njezin zemaljski i vječni život.

Već od samih početaka crkva je duboko oslonjena na Krista i vjeru apostola. Apostoli su hrabro svjedočili za Isusa Krista i nosili u sjećanju svoja iskustva s Isusom što su neki od njih i zapisali u radosnoj vijesti. Živo iskustvo zapisano u evanđelju i poslanicama, tri godine provedena s Kristom, nisu mogla izbrisati ni progonstva ni vrijeme. Među ostalim sv. Ivan apostol zapisao je u svom evanđelju najdublju tajnu naše vjere, Isusove riječi:

*“Ja sam uskrsnuće i život, tko u mene vjeruje, ako i umre, živjet će.
I tko god živi i vjeruje u mene, neće umrijeti nikada.”*

(Iv 11, 25, 26)

To je izjavio Isus svojim božanskim autoritetom. Oslanjajući se na ovu istinu, kasniji obraćenik sv. Pavao u poslanici Timoteju veli:

“Vjerodostojna je riječ: Ako s njime umrijesmo, s njime ćemo i živjeti.”

(Tim 2, 11)

Ova božanska istina najprije se je ostvarila nad životom Blažene Djevice Marije kao najodličnijem članu Kristove crkve, a na nama će se ostvariti na kraju vremena. Svoju vjeru u Marijinu proslavu – Uznesenja, crkva je definirala u četvrtom stoljeću u najstarijoj marijanskoj molitvi Pod tvoju se obranu utječemo u kojoj se spominje Marija kao blažena, blagoslovljena, slavna, proslavljena. U ovoj drevnoj molitvi sažeta je vjera da je Marijin ovozemaljski život ovjenčan nebeskom proslavom.

Štovani župljani, čitatelji, suradnici i dobročinitelji, neka nas danas krasi vjera u Kristovo uskrsnuće i Marijino slavno uznesenje u nebesku slavu. Neka nam Marija bude uzor i pomoćnica na putu života!

Ostanite čvrsti u vjeri, nadi i ljubavi, posebno revni u nedjeljnom i blagdanskome slavlju Kristova vazmenog otajstva, svetoj misi. To je naša želja svima vama, kad nakon puna tri stoljeća na žalost napuštamo samostan Gospe Delorite i nakon punih sedamdeset godina vođenja župe Velike Gospe ovdje u Kuni. Svima hvala na svemu.

Mir i dobro!

Vaši fratri

Pismo urednice

Draga braćo i drage sestre, poštovani čitatelji!

Ovaj broj našeg časopisa posvećujemo Velikoj Gospi, kao i svim svećenicima koji su svih ovih godina bili u službi na Župi. Posvećujemo ga i svima župljanima, prijateljima Župe i onim ljudima koji ovaj mali dio naše domovine, ma gdje god bili, nose u svom srcu.

Pretpostavljam da ste primijetili da je prošli broj časopisa dobio “nove” korice. Zbog prevelike vlage u crkvi, pogotovo u zimskim mjesecima, korice su propadale, odnosno papir se brže uništavao. U želji da list što dulje ostane očuvan i sačuvan za buduće naraštaje, napravljene su korice s novom, kvalitetnijom vrstom papira koje bi, kao takve, trebale biti otpornije na vlagu. Toplo se nadamo da ste zadovoljni ovom promjenom i da nas u tome podržavate.

Postoji uzrečica: “Kad nemaš ni ćaće ni matere, imaš svećenika!” Slobodno možemo reći – imaš fratra! Odlaskom naših fratara, puno ćemo toga izgubiti. Njihov će se odlazak, zasigurno odraziti i na naša *Zvona*. Naši su nam fratri uvijek bili podrška; podržavali nas u našem radu, pisanju, bili s nama, živjeli i surađivali. Kako će sve to izgledati kada ih više ne bude tu, s nama, u našoj Župi, teško mi je pretpostaviti.

Vas dragi čitatelji, prijatelji *Zvona Delorite* molim da se u svojim molitvama sjetite i naših *Zvona*. Bilo bi lijepo da se list održi, da nastavi živjeti među nama. Naime, on i jest za sve nas; on je tu da se uz njega opustimo, nasmijemo, doznamo neko događanje u našoj zajednici i našoj crkvi, da se uz po koju molitvu makar na trenutak odvojimo od bolesti i problema, da pogledamo u lice božje, a sve to uz svesrdnu pomoć i zagovor naše Gospe. Svrha lista jest da se na neki način i povežemo. Blizu smo jedni drugima, a ponekad smo tako daleko da nam je susjed ili susjedno selo kao na kraju svijeta. Stoga, ako vam nešto što pročitate ponekad i nije po volji, ne uzmete nam to za zlo. Sve što je napisano i objavljeno, plod je osobnog viđenja s ciljem da budemo veseli i dobre volje. Greške su moguće, stoga vas molimo da nam ih ne uzmete za zlo. Zabilježite svoje viđenje stvari ili događaja, svoje sjećanje na prošlo vrijeme ili po neku staru fotografiju na kojoj će netko moći pronaći svoga oca ili djeda, rado ćemo objaviti. Vaši novčani prilozi su uredno zabilježeni i ako se ne objave u jednom broju, objavit će se u sljedećem.

Pred nama je veliki blagdan, Velika Gospa, Marija na Nebo Uznesena!

Za ovaj blagdan naši stari su se pripremali postom, tako da postoji uzrečica: “Ni jedna Gospa ne nosi posta, nego Gospa od agosta!” Danas, za ovaj blagdan crkva ne propisuje post. Mnogi vjernici pješače do Marijanskih svetišta. Naša Matica nam širom otvara vrata.

Ona, pred kojom su klečale brojne generacije naših starih, Ona od koje su dolazila ozdravljenja, Ona koja je uslišavala molitve i pružala svesrdnu pomoć izmučenom čovjeku, ista je kako onda tako i danas. Ona moli za nas, zagovara za nas, naše uzdahe i molitve prenosi Sinu svome! Teško je i zamisliti kakav bi bio svijet bez Marije, bez Majke, bez Gospe!

Ostaje nam sa svim vjernim pukom kazati

VELIKA GOSPE MOLI ZA NAS!

Iz života crkve...

Proslava Gospe Delorite

U prisustvu velikog broja vjernika, pristiglih sa svih strana Pelješca i okolice u Kuni je 10. svibnja svečano proslavljen dan Delorite, koji je ujedno i dan Općine Orebić. Svečano misno slavlje predvodio je monsignor Mate Uzinić – dubrovački biskup, a koncelebrirali su don Marko Stanić, fra Josip Vidas, fra Petar Perković te franjevci Franjevačke provincije sv. Jeronima Dalmacije i Istre, kao i franjevci Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja Marijina.

U povorci predvođenom križem i barjacima okićen kip Gospe Delorite nosio se uobičajenim putem od jedne do druge crkve, od Delorite do Matice i natrag. Djeca su put pred Gospinim kipom posipala laticama ruža, a zbor je zajedno s narodom pjevao pjesme u čast Gospi.

Povorka predvođena križem i barjacima

“Ne možemo ostati s pogledom uprtim prema gore”

U svojoj propovijedi biskup je zahvalio franjevcima – čuvarima svetišta Gospe Delorite te se osvrnuo na ono što je najviše mučilo narod, odlazak franjevaca: “Ovo je posljednja godina u kojoj će franjevci provincije sv. Jeronima kao čuvari ovog svetišta i župnici u ovoj župi, predvoditi i animirati ovo slavlje. Razlog je taj što u njihovoj provinciji, nažalost, nema dovoljan broj svećenika i redovnika i što se polako povlače iz svojih samostana i službe koje su im bile povjeravane kroz prošlost pokušavajući sačuvati svoju provinciju i svoju posebnost. Nadam se da će to uspjeti i da je ova žrtva cijena tog uspjeha. To su razlozi na koje ne možemo utjecati.”

Dan Gospe Delorite pao je na dan svetkovine Uzašašća Gospodnjega na Nebo. Od davnine se ove svetkovine slave u Kuni, jedna u crkvi Gospe Delorite, a druga u crkvi Svetoga Spasa na groblju. Tako po starom običaju, nismo imali svetu misu na groblju, već se misa, jutarnja i popodnevna, slavila samo u Deloriti.

Tumačeći misna čitanja koja govore o Isusovom uzašašću na nebo, biskup je poručio:

“Ne možemo ostati s pogledom uprtim prema gore”, zanemarivati svoje svakodnevne obveze i dužnosti, već vezujući to za poslanje kršćana, okrenuti se stvarnosti, preuzeti dužnost, pobrinuti se za Crkvu i svijet u kojem

živimo, mijenjati svoju stvarnost nadahnuti onim što smo doživjeli u susretu s Isusom Kristom, činiti ono što je Isus činio, biti oni koji kao kršćani uređuju kuću u kojoj žive.

“Kao kršćani ne možemo gledati isključivo ovozemaljsku stvarnost”, to je druga stvarnost koja se na žalost danas događa. Život bez molitve, svete euharistije, bez pogleda prema vječnosti; evanđelje koje nas poziva da pođemo u svijet propovijedati evanđelje svemu stvorenju.

“A propovijedanje evanđelja nisu samo riječi, nego život koji mi kršćani živimo i koji prožima nas pojedince i život naših zajednica i po tome postaje vidljiv.”

“Imati tu svijest da trebamo preuzeti odgovornost i za Crkvu i za svijet, da ne možemo stajati sa strane i biti nezainteresirani. To uvijek mora biti povezano s onim gore. Nadahnuća moramo tražiti u molitvi, u povezanosti s Gospodinom.”

Biskup je nastavio propovijed osvrćući se na blagdan Gospe Delorite: “Zavirimo u nazaretsku kućicu” u kojoj se Isus utjelovio u obitelji Josipa i Marije, gdje se pripremao za svoje poslanje, navješćivati evanđelje, dolazak

Kraljevstva Božjeg. Isus je uzašao je jer je ostvario svoje poslanje. Tako i mi, zavirimo u tu kućicu da u njoj nađemo nadahnuće za svoj život, sada i ovdje, ali s pogledom usmjerenim prema vječnosti, da se od Marije i Josipa učimo za svoj svakodnevni život te za odnose u obitelji.

“Nije slučajno da pogled na tu kuću od ljudi čini svece, da ih mijenja.”

Biskup je poželio da ta kućica uđe u naše domove i da se svi njom nadahnjemo. Također je svim vjernicima i djelatnicima Općine Orebić čestitao blagdan Gospe Delorite te je pozvao sve vjernike na Nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji u Solin.

Poslije podne je održana sveta misa za one koji na njoj nisu mogli u jutro biti prisutni kao i za štovatelje Zvona Delorite. Poslije toga Hrvatska glazba Potomje i klapa Nava iz Trpnja održale su koncert. Na radost prisutnih, koncert je počeo himnom Slava Deloriti (skladatelj Matija Tomc, tekst don Nedjeljko Subotić) koja se po tradiciji pjeva u crkvi na ovaj dan. Hrvatska glazba Potomje prvi je put izvela. Nastup Hrvatske glazbe Potomje, svaki nas put nanovo oduševi, kao i nastup ženske klape Nava. Slijedilo je druženje i domjenak!

Hrvatska glazba Potomje, pozivnica na koncert

Potvrđeno novo pastoralno vijeće

Prema uputi Biskupskog Ordinarija Dubrovnik od 23. travnja 2018., godine, Br.212/2018, izvršili smo 6. travnja 2018, godine u našoj župi Velike Gospe izbore za župno pastoralno vijeće. Kandidate je predložio župnik i privremeni odbor. Od devet predloženih kandidata župljani su izabrali tri kandidata.

Ishod tajnog glasovanja prebrojio je istoga dana, privremeni odbor u sastavu: fra Josip Vidas, Marina Violić, Edo Medović i Anita Ostoja.

Tri izabrana kandidata u Župnom pastoralnom vijeću su:

- Edo Medović – 47 glasova
- Marina Violić – 37 glasova
- Ivana Ančić – 35 glasova

K njima su pridodani:

- Boris Violić – član župnog ekonomskog vijeća
- Nada Vranješ – po službi zborovođa
- fra Josip Vidas – župnik
- fra Petar Perković – župni vikar

Izabrano ŽPV potvrdio je mons Mate Uzinić dopisom Br. 272/2018 od 8. Svibnja 2018.

Izabranim kandidatima na povjerenoj službi u ime župne zajednice Velike Gospe

ČESTITAMO!

Kronike...

Himna Slava Deloriti

Međunarodni znanstveni skup o don Kostu Selaku

Janjina, 16. lipnja 2018. godine

Povodom međunarodnom znanstvenog skupa o don Kostu Selaku u Janjini u crkvi Svetoga Vlaha, misno slavlje predvodio je msgr Mato Uzinić. Slavlje j završilo himnom Slava Deloriti koju je skladao don Kosto Selak na tekst don Nedjeljka Subotića. Izveli su je članovi HPD “Slavuj” pod ravnanjem maestra Josipa degl’Ivellia uz orguljašku pratnju Antonija Marijića. To je jedna od 14 himni koja se nalazi zapisana u knjižici “14 HIMANA U ČAST DELORITI”

Tijekom dana sudionici skupa, posjetili su crkvu Gospe Delorite i franjevački samostan, tom su prigodom još jednom izveli himnu “Slava Deloriti” i fotografirali se za uspomenu.

Don Kosto Selak
1893 – 1968

OPĆINA JANJINA / OBČINA JANJINA
OBČINA ŽIRI / OPĆINA ŽIRI
ŽUPA SV. VLAHA, JANJINA /
ŽUPNIJA SV. BLAŽA, JANJINA

**MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP
O DON KOSTI SELAKU (1893. – 1968.) /
MEDNARODNI ZNANSTVENI SIMPOZIJ
O DON KOSTI SELAKU (1893-1968)**

CRKVA SV. VLAHA I
ZADRUŽNI DOM, JANJINA
16. LIPNJA 2018. /

/ CERKEV SV. BLAŽA IN
ZADRUŽNI DOM, JANJINA
16. JUNIJA 2018

Tko je svećenik?

Koncelebrirana sveta misa u župnoj crkvi Svetog Vlaha
predvodi je mon. Mate Uzinić

16. lipnja 2018.

Izvod iz homilije don Boža Banićevića

Tko je svećenik? To je kršćanin od Boga pozvan u svećeničku službu koji tu službu prihvaća, za svetu službu se priprema i školuje, sebe izgrađuje u vrlinama i mjesni biskup ga kao takvog prihvaća i podjeljuje mu svećenički Sveti Red. Svećenik slijedi vječnog svećenika Isusa Krista, Pravog i Dobrog Pastira. On će propovijedati evanđelje svakom stvorenju, on će prinostiti misnu žrtvu za žive i mrtve, on će raskaljanom božanskom vlašću opraštati grijeh. Uz ove poglavite i naređene službe od samog Isusa Krista Spasitelja svijeta, svećenik će dijeliti i druge svete sakramente, davati blagoslov, izvoditi djela milosrđa i ljubavi, biti primjeran i zauzet u stvarima vjere i duhovnih dobara. On će držati zajednicu vjere u Duhu Svetom na okupu.

Svećenik je kao stup koji nosi na sebi teret vjere i podupire Kristovu Crkvu u zgodno i nezgodno vrijeme. Njegovo je poslanje opečaćeno duhovnim i nebeskim ovlastima u Duhu Svetom. Kad njegova služba naiđe na teškoće i suprotnosti raznog karaktera on se neće smesti niti će posustati. Njegov je poziv i poslanje od samog Boga, Gospodina Isusa Krista te se njegov posao i poziv identificira s poslom u ime Boga u vinogradu Gospodnjem. Stoga, u raznim teškoćama pomoć dolazi od onoga koji ga poziva i šalje Duha Svetoga.

Isus Krist je dajući upute apostolima, nagovijestio svojim riječima mnogo toga:

“Idite po svem svijetu propovijedajte evanđelje svakom stvorenju!”

“Tko vas sluša mene sluša, a tko mene sluša, sluša onoga koji je mene poslao!”

Za žrtvu kruha i vina na oltaru veli:

“Ovo činite meni na spomen!”

“Kojima oprostite grijehе oprostit će se, kojima zadržite, zadržani su im!”

“Evo, šaljem vas kao janjce među vukove!”

“Niste vi izabrali mene, nego ja izabrah vas!”

“Ne neću vas ostaviti sirotama!”

“Ne bojte se, ja sam pobijedio svijet!”

“Ne smišljajte obranu unaprijed, dat će vam se u onaj čas što ćete govoriti!”

“Ako su progonili mene, progonit će vas, ako su moju riječ držali i vašu će držati!”

“Ja vas šaljem da idete i rod donosite i rod vaš da ostane!”

“Vi ste sol zemlje, vi ste svjetlost svijeta!”

Sv. Ante – 13. 06. 2018.

Ko mala sa hodila na popodnevnu sv. Misu na Sv. Anta u Deloritu s iščekivanjen blagoslova od padra na kraju mise. Sad kad san u godinama, kad nisan više dite, iden isto, navika; do nedavno sam vodila i dicu od sestre dok nisu otrphli.

Popodnevna misa je drukčija, bliži smo narodnon svecu, sv. Anti. Ovega puta naša Delorita i sv. Ante nisu mi bili isti, svi smo bili nekako sjetni, bez puno riči, a svi smo mislili na isto. Ni dičica nisu bila glasna ko što to zna bit. Molila sam se, upalila sviće za moje drage i pitala se s nevjericon, hoćemo li dogodine doć, ode u našu Deloritu za Sv. Antu.

Govoru, zatvara se samostan, idu fratri! I daje u to ne mogu povirovat, nadan se da se to neće dogodit, jednostavno ne smije.

Moji Oskorušani su u nevirici, pogotovo naši stariji. Pitaju se hoće li se uz našu Deloritu zatvorit i vrata i u naše Sv. Kate, Sv. Nikole, Sv. Trojstva. Ne, to ne može bit!

Tužno privodim kraju ovi osvrt na popodnevnu misu za Sv. Antu. Ufam se u Boga u razumjevanje Biskupa u svesrdnu njegovu pomoć, vjernicima, župljanima, našin mjesnin i općinskin judima, da našoj Deloriti neće zatvorit vrata.

Marija Antunović

Posjet roditelja dječjeg zbora i zbora mladih župe Gospe od Zdravlja iz Splita

Svake godine voditelji zborova iz župe Gospe od Zdravlja u Splitu, fra Stipica Grgat i časna sestra Zorislava Radić vode roditelje Dječjeg zbora i Zbora mladih na neko od hodočašća. Ove godine izbor je bio poluotok Pelješac - Kuna, Gospa Delorita. Kako je blagdan Delorite pao u radni dan (četvrtak), gosti iz Splita posjetili su nas u nedjelju, 13. svibnja. Odabir

Kune i Gospe Delorite nije bio slučajan. Naime, fra Stipica Grgat, glazbeni pedagog i voditelj zborova u crkvi Gospe od Zdravlja u Splitu, radio je dvije godine na istraživanju himne posvećene Gospi od Anđela u Imotskom. To ga je istraživanje odvelo sve do Kune na Pelješcu i himne Gospi Deloriti. Nakon što su mu dvije članice crkvenog zbora iz Kune gđa Renka Medović i gđa Nada Lušić otpjevale ovu himnu, on je prepoznao da je to melodija pjesme *O dobra Majko* koja se pjeva u crkvi Gospe od Anđela u Imotskom. Kako je himna Gospi Deloriti dospjela u Imotski nije poznato. Svakako to istraživanje je rezultiralo tiskanjem zbirke *14 HIMANA U ČAST DELORITI*.

Za fra Stipicu je do tada nepoznata crkva Delorita s tolikim brojem himni posvećenih njoj, postala izazov, pa je u dogovoru sa sestrom Zorislavom Radić odlučio organizirati ovo hodočašće pod naslovom *Majke k Majci*.

Osim toga, to je bila prigoda da se zajedno s vjernicima, roditeljima djece i mladih obiđe i upozna i ovaj dio naše domovine. Tako je pun autobus naših prijatelja iz Splita stigao točno na početak svete mise koja se redovito slavi svake nedjelje u deset sati u Deloriti. Misu je predvodio gost fra Stipica Grgat uz domaće svećenike fra Josipa i fra Petra. Pjevao je Zbor majki koje vodi časna sestra Zorislava, a sastavljen je od majki djece iz Dječjeg zbora i majki mladih iz Zbora mladih župe Gospe od Zdravlja u Splitu. U nadahnutoj

propovijedi fra Stipica se osvrnuo na riječ “svijet”, odnosno što ta riječ znači u Isusovu govoru. Govorio je o ljubavi i jedinstvu, o življenju u svijetu, a ne o pripadanju tom “svijetu”.

Delorita je bila dobro popunjena što s domaćim svijetom, što s gostima. Uz pratnju sestre Zorislave pjevalo se iz svega glasa tako da su mnogi Kunovljani koji nisu mogli prisustvovati svetoj misi izišli ispred svojih kuća slušati zvukovi koji su dopirali. Poslije svete mise gosti iz Splita poklonili su našem župniku prigodni dar: misnicu i sliku Gospe od Zdravlja.

Na zamolbu župnika fra Josipa Vidasa, fra Stipica Grgat je na kraju mise kratko predstavio zbirku *14 HIMANA U ČAST DELORITI* koju je on s izvornika transkribirao i zajedno sa slovenskim muzikologom Francom Križnarom priredio za tisak. Zbirku je izdala izdavačka kuća “Kačić” iz Splita 2018. godine. U kratkom izlaganju fra Stipica nas je poučio što su to himne te istaknuo da puno veće crkve i poznatija svetišta imaju jednu, dvije ili najviše četiri himne, a Gospa Delorita ima ih čak četrnaest! Osvrnuo se na svećenika don Kosta Selaka koji je nekoliko godina boravio u Deloriti kao svećenik i zborovođa, koji je za ovaj projekt uspio okupiti i animirati veliki broj hrvatskih i slovenskih skladatelja, a čijom su zaslugom nastale ove himne. Jedna od himni *Slava Deloriti* na stihove don Nedjeljka Subotića redovito se pjeva na dan Gospe Delorite u Kuni. Napomenuo je da je himna *Slava Deloriti* krajem 50-ih godina prošlog stoljeća dospjela u Imotski gdje je na stihove fra Vjeka Vrčića postala himnom Gospe od Anđela, koja se pjeva pod naslovom *O dobra Majko*. Na kraju je Zbor majki otpjevao prvo pjesmu *Slava Deloriti*, a zatim pjesmu *O dobra Majko*. Burni pljesak pozdravio je pjevanje različitog teksta na istu melodiju.

Fra Stipica je napomenuo da će se u Janjini 16. lipnja povodom 50-e godišnjice smrti don Kosta Selaka održati simpozij na kojem će također biti predstavljena zbirka himni posvećena Gospi Deloriti.

Uz razgledavanje crkve Delorite, riznice, Perivoja Mata Celestina Medovića i crkve Matice, gosti iz Splita bili su počašćeni ručkom u konobi Antunović. Poslije lijepe okrepe, s fra Petrom koji je u Gospi od Anđela proveo ne mali broj godina, gosti su otišli na razgledavanje crkve i samostana u Orebiću. Puni dojmova i svega onoga što su vidjeli i doživjeli u našoj malojoj oazi i pod pokroviteljstvom Gospe Delorite, zadovoljno su otišli kući.

Zahvale za taj susret stizale su sa svih strana. Ona posebno dojmjljiva glasila je: “Divni moji fratri. Tako se pričekuju gosti!”

Fratri nam odlaze? A što će biti s nama? Hoće li nam tko doći na Župu, hoće li nestati *Zvona Delorite*...? Ostaje nam samo da budemo strpljivi i vidimo što će biskup na sve to reći. Nadamo se da će sve na kraju biti dobro, da će doći netko jer nas BOG VOLI!

Rina Tomelić

Pozdrav Blaženoj Djevici

Zdravo, sveta Gospođo presveta Kraljice, Bogorodice Marijo,
Koja si Djevica Crkvom postala!
Tebe je izabrao presveti Otac Nebeski.

On te je posvetio zajedno sa svojim presvetim Sinom ljubljenim
I Duhom Svetim Tješiteljem.

U tebi je bila i jest sva punina milosti i svako dobro!

Zdravo, palačo njegova!

Zdravo, prebivalište njegovo!

Zdravo, kućo njegova!

Zdravo, ruho njegovo!

Zdravo, službenice njegova!

Zdravo, majko njegova

I sve svete kreposti, koje se po milosti i rasvjetljenju Duha Svetoga razljeva-
te u srca vjernika,

da ih preobrazite, da Bogu od nevjernika napravite vjernike.

Spisi sv. Franje i sv. Klare Asiza, III izd., Split 2001.

Pogledaj na nas, milena Mati

Bl. Alojzije Stepinac

Tebi se obraćamo, presveta Majko Božja i Majko naša!

Zazivamo te našom pjesmom:

“Pogledaj na nas, milena Mati,
svrni k sirotam pogled svoj zlatni!”

Pogledaj na dječicu hrvatsku da ih nikad ne ofuri mraz grijeha i opačine!

Pogledaj na hrvatske mladiće i djevojke da ostanu vazda čisti i pobožni!

Pogledaj na hrvatske muževe i žene da očuvaju neokaljanu bračnu vjernost
i čuvaju se odurnih opačina koje skvrne svetost bračnog života!

Pogledaj na hrvatske starce i starice da im milostiv Bog po tvome zagovoru
olakša jade starosti, oprosti grijeha i pripremi im sretnu vječnost!

Mi pak sa svoje strane obećajemo svi, da ćemo
ti ostati vjerni i iskreni štovatelji.

Vjerni dok budu žuborili potočići naši,

šumile rijeke naše, dok se bude pjenilo sinje more.

Vjerni dok se budu zelenile livade naše, dok se budu zlatile njive naše,
dok se budu sjenile tamne šume naše,
dok bude mirisalo cvijeće domovine naše!

Hrvatska straža, 9. srpnja 1935. godine

Hodočasnička čizma...

*“Naprotiv, tko hoće da među vama bude najveći, neka vam bude poslužitelj!
I tko hoće da među vama bude prvi, neka bude svima sluga.”*

(Mk 10,43-44)

Braća i sestre

(6. dio)

Kroz žičanu ogradu zračne luke nije se vidjela samo treperava, užarena pista i otisci avionskih guma. Vidio se Burgos, toliko željeni doseg za svakog hodočasnika, ako ste ga naumili pitali koju krajnju točku bi želio dohvatiti u slučaju da unaprijed zna kako iz nekog razloga svoju misiju ne može dovršiti. Valjalo je obilaziti i taj kompleks, iako bih ga najradije bio izbjegao da sam mogao jer daleko je on od atraktivnosti, a i pozamašan je. Ali put je prolazio i tuda pa, iako se činilo da ću se te dionice riješiti brzo, riješiti se ona nije htjela mene. Osjećaj grebanja natiskane prašine u grlu i očima te kerozina u nosnicama svakako je mogla očistiti šuma i park, u koje sam uspio zamaći. Šumska svježina i hlad tijelu su godili, istina, a opet kilometarska dužina tog šumskog parka i nije jer, trebalo je stići u sami centar Burgosa. Daleko od toga da tok rijeke Arlanzón nije zaokupio moju pažnju, odvlačeći mi misli od umora, jer hodanja je za danas već bilo dosta. Da je i ostalim hodočasnici bilo previše i da su umorni, bilo je jasno. Naviknete se na sve zajedničke hodočasničke probleme i postanete dio te imaginarne zajednice, u tih tridesetak dana otkrijete da s njima dijelite puno više osim što se dnevno mimoilazite na stazi, shvatite da u neku ruku postajete kao braća i sestre. To i nije tako čudno ako se uzme u obzir zajednički cilj i dužina puta, ali je osjećaj izvanredan kada se može doći do bilo koga od hodočasnika i zatražiti sve što vam u tom trenutku treba, a znate da vas neće odbiti i da će učiniti sve da vam se pomogne. Uostalom, što bi se drugo, osim pomaganja

bližnjemu trebalo dogoditi ili koja bi to druga pretpostavka mogla pridonijeti razvoju bratsko-sestrinskih odnosa između ljudi, da barem na kratko vrijeme prestanu biti strancima, čupajući im zatočene slike i imena iz raznoliko odštampanih putovnica, korica hladnih boja? A nije tako samo u međusobnim hodočasničkim odnosima. Nađe se tu i poprilično domaćeg svijeta koji ima prilike svaki dan, iz godine u godinu, gledati te hodočasničke grupe i grupice kako prolaze kroz njihove ulice, mjesta i gradove, i uvijek iznova im se pobuđuje pažnja i interes za njih i iz nekog razloga nikada ne slabi, a da nemaju nekakva vlastitog, osobnog interesa u svemu tome, iako znaju da će ti hodočasnici još danas u njihove živote doći, kroz njih proći i iz njih uteći, ali i da sutra već dolaze neki novi ljudi iz nekih drugih mjesta sa svojim pričama i namjerama. U to se čovjek može uvjeriti bezbroj puta, kao što sam se uvjerio i danas, to jest onda, nabasavši putem na umirovljenika koji svoj dan nije htio “ubijati” besciljnim vožnjama gradskim prijevozom po Burgosu, već je Bogom dani dan oživljavao dugim popodnevnim šetnjama s drugim umirovljenicima. On se vraćao, a ja sam tek prvi put dolazio u Burgos, išli smo skupa tih nekoliko stotina metara, možda i kilometar, elem taman toliko da osjetim puls stanovnika ovog grada pa i regije ako hoćete. S Kastiljcima, a oni vole, za razliku od Katalonaca, da ih se zove Španjolcima, možete razgovarati o čemu god želite, a za komunikaciju je uvijek idealno da se ne morate znojiti kao u slučajevima kada iz sugovornika, u verbalni prostor, smislene riječi morate izvlačiti kliještima za kidanje one žičane ograde na burgoškom aerodromu. Kastiljci se sami nude, traže život, ne boje se života i ne mrmljaju stalno poput nekih drugih naroda kojima vječito smeta sve i svašta, uključujući i kišu i sunce, ljeto i zimu ili čak prenzak postotak šećera u grožđu, iako, ti drugi su spremni glavu baš pod giljotinu staviti da je njihovo vino najbolje na svijetu pa i od onog iz La Rioje. A ako bi se kojim slučajem, u nekom trenutku izgubilo ponešto od vlastite kreativnosti u pronalasku teme za razgovor, nema straha, mogu oni i o sportu pričati do u beskraj, o nogometu da i ne govorimo. A mladi starac, osim što je bio u Dubrovniku i o mojem rodnom gradu mi sve ispričao, o nogometu je znao sve, pa i da su mladu hrvatsku nogometnu vrstu do 21 godine, prije nekoliko godina, tijesno porazili španjolski vršnjaci baš na stadionu Municipal “El Plantio”, pokraj kojeg prođosmo. Nisam bio te sreće da tuda s njim prođem

pola godine poslije kada je naša mlada vrsta Španjolce na tom istom stadionu razbila i u sportskom smislu rezultatski ih ponizila. A to u Španjolskoj, zemlji svjetskih i europskih nogometnih prvaka, nikako nije mala stvar, niti će ikada biti, ma koliko o tome, recimo, hodočasnici iz Južne Koreje mislili drukčije, pa je red da se to i ovdje spomene i zapiše makar i na marginama i u literarnim česticama. Osim ugodnog razgovora čovjek mi je uštedio dragocjene minute i proveo me kroz dobar dio grada, lišeći me lutanja, pa je dalje bilo lako pratiti visoke zvonike katedrale Santa María de Burgos. A uz takva duhovna odmorista, poput katedrala i crkava, redovito postoje i konačišta, spavalista za hodočasnike, nisam mogao pogriješiti.

Burgos

Nešto prije blještavog slavloluka Santa Maria, ispod kojeg se ulazi na trg Plaza del Rey San Fernando, na kojem je znamenita katedrala Santa María, nalazi se most Puente de San Pablo, idealno mjesto da se čovjek nakratko zaustavi i osvrne oko sebe, na trenutak odmori. Uostalom, takva i slična mjesta oduvijek su mi bila draga pa sam pažljivo slušao što mi imaju reći. Na tom mjestu, odmah uz taj most, nalazi se brončani spomenik, a na samom mostu postavljeni su kameni kipovi, u dva reda, sa svake njegove strane po četiri kipa. Neki od tih kipova jesu i izgledaju kao kršćanski vojnici,

oklopnici, a jedan od njih, barem za mene, nalikuje, ma što god da u podnožju tog kipa piše, na muslimanskog borca (po odjeći i turbanu), ali opet, po fizionomiji i ne mora biti. Mogao bi on biti i kršćanski borac u službi muslimanskih vladara onoga doba, tko bi ga znao, jer tako se situacija tih stoljeća u Španjolskoj nerijetko znala razvijati. O brončanom konjaniku napisane su mnoge knjige i ispričane bezbrojne priče, a svoju su priču “ispričali” meni, na uho, ti kameni kipovi u Burgosu, u popodnevnim satima, dok su očekivali da ih on, jašući na brončanom konju, s mačem u ruci podignutim naprijed u razini lica, posljednji put povede u boj uz borbeni poklič “Za Boga i svetog Jakova (Santiaga)!”

Ovo je njihova priča.

Za Jusufa ibn Tašfina¹ nije bilo dobrih vijesti ovih mjeseci. Iz Jeruzalema su stizale glasine o jakoj opsadi kršćanskih snaga i bilo je samo pitanje vremena kada će grad Prorokova uznesenja pasti u ruke nevjernika, dok su se u Al-Andalusu², već pomalo tradicionalno, u srž njegova carstva, urezivali sve drskiji napadi i porazi od kršćana. Osim možda jedne dobre vijesti, a ta je itekakvu težinu imala, znao je to dobro ibn Tašfin, kako u očima svih poštenih Maura, tako i u samim srcima nevjernika, kršćana. Jer, As-sayyid³ je bio mrtav, a to je za iskusnog ibn Tašfina bio dovoljan razlog da podigne vojsku i zamahne njome na Valenciju, silom čeličnog malja, kako bi je konačno povratio iz ruku nevjerničkih, kojom je donedavno zapovijedao upravo As-sayyid, uz potporu svih onih muslimanskih slugu... “Allah ih ubio, kuda se odmetnuše!”, cijedio je kroz zube ibn Tašfin protiv svih tih valencijanskih izdajnika, a sada je upravo došlo vrijeme da im ibn Tašfin podnese račun za sve ove godine. Netko će mu već donijeti njihove glave, mogao bi to biti bilo tko, možda tkogod i od Tuarega⁴ u čije je vojničke vještine on bezrezervno vjerovao, ali samo u njih, jer sve dok mu oni dobro služe, njegovi poslovi s njima imaju čist račun. Ma nije toliko ni bitno...

S druge strane, kao vojnik, zapovjednik i berberski vođa, ibn Tašfin je žalio za As-sayyidom. Imao je on svojih dobrih razloga za to. Rijetko tko se

1 Rođen 1009., umro 1106., sjevernoafrički berberski vladar iz Almoravidske dinastije

2 Arapski naziv za dijelove Pirenejskog poluotoka kojim su vladali Mauri

3 U prijevodu s arapskog: Gospodar

4 Tuarezi, jedno od berberskih afričkih plemena, nomadi iz Sahare

mogao podičiti činjenicom, a to je mogao As-sayyid, da nikad u svojoj dugoj i rijetko neizvjesnoj vojnoj karijeri, nije izgubio niti jednu jedinu bitku (premda će se uvijek naći netko tko će tvrditi suprotno) i, vojnički gledano, bila je čast i privilegija boriti se protiv takvog borca, makar on i nevjernik bio. Drugi razlog, a možda je on za ibn Tašfina bio i važniji od onog prvog, bio je taj što je odlaskom As-sayyida pokidana i ona zadnja njegova emotivna veza sa Al-Andalusom, s kojim on, osim ratnih pohoda u svrhu zaštite islama, nije nikada htio imati ama baš ništa. A rat je za ibn Tašfina bio čista emocija, ma što tko govorio. Ibn Tašfin je bio berber, sin pustinje i nije skrivao prijezir prema muslimanima u Španjolskoj za koje je, uzgred rečeno, smatrao da i nisu pravi muslimani i da dovoljno dobro ne održavaju Prorokov nauk: "Allah neka im se smiluje." Ali opet, ibn Tašfin nikad neće moći prežaliti što nije imao prilike osobno upoznati As-sayyida, ako već ne kao zarobljenika, a onda barem prilikom kakvih pregovaračkih smicalica, kakvima rat i inače obiluje. Jer ibn Tašfinu trebalo je razjasniti par sitnica, poput one As-sayyidove epizode u Zaragozi, kada je položio svoj mač, Tizona, pred zaragoškog emira, stavljajući se njemu u službu u borbi protiv kršćana, s kojima se do jučer borio rame uz rame, pod Alfonsom VI⁵. Ibn Tašfinu to je bilo neshvatljivo, pa iako se to dogodilo, držao je i dalje nemogućim, mora da je i to nekakva As-sayyidova podmukla i lukava podvala za koju samo As-sayyid zna i, da je mogao, platio bi mu on u čemu želi, samo da mu je u oči objasnio stvarne i točne razloge takve svoje odluke. Ibn Tašfina nikada nisu zanimali tračevi i babska ogovaranja, a takav borac poput As-sayyida ne zaslužuje da ga se ogovara i blati. Ibn Tašfin bio je voljan zaprijetiti svima onima koji su As-sayyida ogovarali, neka se paze! Na stranu to što je As-sayyid tada prešao u službu zaragoškog emira ne odričući se svoje nevjerničke vjere, to je dakako njegova stvar. Ali kako su one budale u Zaragozi, pa i diljem Al-Andalusa, mogle slaviti takav As-sayyidov potez, nazivajući ga pobjedom nad kršćanima? Jasno, on, ibn Tašfin, mora se baviti i tim problemom jer As-sayyid je u svojoj službu, odnosno vojsku, priveo mnoge kršćanske ratnike, otpadnike, stvarajući skupa sa muslimanima miješanu vojsku, koja trenutno i upravo njemu, ibn Tašfinu, stvara veliku glavobolju, držeći Valenciju čvrsto u svojim rukama.

5 Kralj Leona i Kastilje, rođen oko 1040., umro 1109.

Za ibn Tašfina je i As-sayyidov kralj, Alfons VI., bio luda što je dopustio, ili bolje rečeno otjerao As-sayyida iz službe stavljajući mu na teret smiješnu optužbu da mu je ukrao nekakav danak po koji ga je bio poslao, jer ljudi poput As-sayyida takve stvari jednostavno ne rade. Jedno je sigurno, čovjeka poput As-sayyida i ibn Tašfin je želio imati u svojoj službi, ali pod svojim uvjetima, dakako. Jedini problem bio je taj što je As-sayyid uvijek i sam postavljao svoje uvjete, ali on je sada bio mrtav, mrtav poput budućih mrtvacu, svih onih valencijanskih izdajnika, na čije se glave još čeka. A Valencija će opet biti u rukama ibn Tašfina, kao što je i bila prije, jer nema više nepobjedivog As-sayyida da je brani i čuva, od njega, ibn Tašfina, on im to jamči!

Ali tako je ibn Tašfin razmišljao još jučer, jer danas je ispred njega stajao njegov vojnik, odnosno glasnik s bojišta kod Valencije, možda baš Tuareg, lica umotanog indigo tkaninom i tijela omotana indigo haljinom, kakve samo Tuarezi nose, a njima, Tuarezima, ibn Tašfin nikada nije vjerovao. Uvijek su mu bili sumnjivi jer, iako su bili jedno od berberskih plemena, nitko nikad nije saznao odakle, iz kojeg točno saharskog dijela oni iz dolaze i kamo putuju s tim svojim karavanama, krijepeći se čajem u hladnoj noći, uz vatru, ispred šatora. "Sedamdeset tisuća bijelih vitezova, kažeš...", ponavljao je ibn Tašfin tiho, puštajući riječi niz bradu i gladeći je ostarjelom rukom, pogleda uprtog u pješčanu dinu koja se od jučer pomaknula barem za metar na istok, gurana od sjeverozapadnog vjetrova s velikog, zapadnog mora. "A ispred, na njihovu čelu, najviši od svih, ratnik s bijelom zastavom u jednoj, a plamenim mačem u drugoj ruci", potvrdio je Tuareg još jednom svoje riječi od maloprije, više ni sam ne vjerujući u ono što je ibn Tašfinu upravo dojavio, ali i prije nekoliko dana osobno svjedočio. Ibn Tašfin nije bio budala, znao je da u Valenciji nema više od tisuću As-sayyidovih boraca i to je, nakon njegove smrti, trebao biti lagan posao za ibn Tašfina. "A je li taj tvoj veliki, visoki, bijeli vitez, s plamenim mačem, kao što mi govoriš, viknuo možda: 'Za Boga i svetog Jakova (Santiaga)?'", stisnutih i sjajnih crnih berberskih očiju, otupljenih velikim staračkim podočnjacima, provjeravao ga je dalje ibn Tašfin, međutim, Tuareg je znao da bi već sada bilo pametnije o svemu tome zašutjeti pa je oborenog pogleda utonuo u muk. Ovdje su se stvari dodatno komplicirale jer iz ibn Tašfinova vojničkog znanja i stečenih ratnih vještina nije bilo nikakvih izgleda da se na jednom mjestu, pogotovo ne u Al-Andalusu, okupi ukupno toliko

vojske, s obje strane. Nije imalo nikakvog smisla miješati u sve ovo vjeru, trebao je to biti sukob dviju vojski na bojnopolju, poput tisuća sukoba prije, s jasnim posljedicama za pobjednika i poraženog. “Vjera i mederese su za učenjake”, razmišljao je ibn Tašfin, oni ionako nemaju pojma o tome kako se ratovi vode, ali opet... Pod dojmom Tuaregove šutnje i uvjerljivosti ibn Tašfinove misli izašle su iz vojnog oklopa i letjele prema Proroku, Kur’anu, ali i prema kršćanskom Issi⁶. “Neka je mir nad njim”. S Issom je ibn Tašfinu donekle bilo lako; on je za sve muslimane pa tako i za njega bio samo jedan u nizu velikih proroka nakon kojeg je došao Muhamed, čije je učenje on mačem krčio i širio, ako već nije išlo na drukčiji način. “Jer kako čovjek poput Isse može biti i Bog i Sin Božji?”, želio je ibn Tašfin ovog trenutka da mu se objasni i svoje tvrdnje dokažu najveći od svih mislilaca koji postoje na ovom svijetu, pa makar oni bili i kršćanski, a ako treba, on, ibn Tašfin, platit će u zlatu i dragom kamenju, samo neka mu dokažu. Po pitanju Maryam⁷, “Neka je mir nad njom”, majkom Issinom, stvar je za ibn Tašfina bila dijametralno suprotna i zbujujuća, jer sveta knjiga, Kur’an, iz koje je on pojedine sure i ajete znao napamet, o Maryam govori s najvećim poštovanjem o kojem se može uopće govoriti; o Maryam, djevici, kao najhvaljenijoj i najčišćoj ženi, koju je na zemlji odabrao Bog, Issinoj majci, koja je blagoslovljenija i od same Prorokove najdraže mu kćeri – Fatime. “Jer kako žena poput Maryam ‘Neka je mir nad njom’ može biti najčišća, najblagoslovljenija i najpoštovanija od svih žena, pa i od Fatime, Prorokove kćeri, ako je Issa ‘Neka je mir nad njim’ samo jedan od proroka, koji je tek navijestio Muhameda i nije Bog?” želio je ibn Tašfin baš ovog trenutka da mu se objasni i te tvrdnje dokažu najveći od svih mislilaca koji postoje na ovom svijetu, a ako treba, on, ibn Tašfin, spreman je za to platiti u zlatu i dragom kamenju. A ako je išta na ovom svijetu moglo povezivati As-sayyida i ibn Tašfina, onda je to mogla biti Maryam, majka Issina, koju je ibn Tašfin štovao kao i svi muslimani, a As-sayyid joj se utjecao molitvom “Ave Maria gratia plena dominus tecum”⁸, molitvom urezanom na njegovu čeličnom maču, Tizonu⁹.

6 Isus na arapskom

7 Marija na arapskom; odnosi se na Djevicu Mariju, majku Isusovu

8 U prijevodu s latinskog: Zdravo, Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom

9 Izložen u muzeju u Burgosu

El Cid

To je priča ljudi, danas pretvorenih u kamene kipove u Burgosu, koji su silom prilika i nevjerojatnih povijesnih okolnosti postali skupina vojnika različite vjere, ali ujedno i braća po oružju. Podignuti brončani kip u Burgosu simbolizira jednog od najvećih srednjovjekovnih junaka i boraca, koji se zvao Rodrigo Díaz de Vivar, poslije prozvan El Cid¹⁰, a Mauri ga cijene kao As-sayyida. Priča je to puna kontroverzi, tajni, legendi, istina i poluistina; za jedne, on je bio i ostao španjolski narodni junak, za druge je prešao put od junaka, lopova, do izdajice pa natrag (što mu neki to teško mogu oprostiti, a kamoli shvatiti), a neki bi ga danas mogli pokušati prikazati i procijeniti kao čovjeka koji je nekako uspio shvatiti zamršene kršćansko-muslimanske odnose.

Što se kamenih kipova na mostu Puente de San Pablo tiče (a mnogi danas ipak u to ne vjeruju) El Cid je umro 1099. godine, svega koji dan prije kršćanskog osvajanja Jeruzalema te ih je mrtav, a da mrtviji ne može biti, posađen na konja, u oklopu, sa svojim Tizonom, poveo zadnji put u boj, izvan zidina Valencije, protiv maurske vojske i pobjedio. I sasvim pravo, kad se već svi trude smjestiti El Cida tamo gdje oni misle da mu je mjesto i kad se upiru dokazivati ono što se više zbog proteka vremena dokazati i ne može,

¹⁰ Rodio se 1048.g. u mjestu Vivar del Cid, pokraj Burgosa

onda i kamena vojska, s mosta u Burgosu, koju je on vodio (premda i u to mnogi sumnjaju), ima isto tako dovoljno razloga da kaže i posvjedoči kakav je to čovjek i ratnik bio pa sviđalo se to kome ili ne. Jer, da se ne zaboravi, on je okupio braću po oružju i služio im, kao zapovjednik, ali i jedan od njih, makar i različite vjere bila, za razliku od onih u čijoj je službi El Cid prethodno bio, i po Bogu i po zakonu, a koji su svoju krvnu braću i sestre ubili ili protjerali. El Cid je sigurno znao da je Ferdinand I. ubio u bitci kod Atapuerce, (kroz koje mjesto smo također hodočastili) svojeg brata Graćiu Sanchezá, da bi potom, sin Ferdinanda I., Alfons VI., vjerojatno ubio svojeg brata Sancha II. (unatoč njegovoj javnoj zakletvi da nije, ispred crkve sv. Agate u Burgosu), a čega se El Cid unutar zidina Valencije sigurno sjećao.

Danas, u gotičkoj katedrali imponantnih dimenzija i nestvarno lijepog izgleda i sjaja, u Burgosu, posvećenoj Djevici Mariji, nalazi se El Cidov grob, pokraj kojeg piše: "Hrbar i nepokoren, slavan po ratnim trijumfima, zatvoren u ovoj grobnici leži Rodrigo Veliki od Vivara."

Albergua u Burgosu, jedva pedeset metara od katedrale, jedna je od najpopularnijih u tom gradu, ali i jedna od najvećih u kojoj sam boravio tijekom hodočašća. Trebalo je dugo stajati u redu dok nisu uzeli sve naše podatke i valjano nas upisali, a dobra vijest je bila da ćemo na raspolaganju imati i perilicu za rublje. Mirno i strpljivo s nama stajao je i Lee, koji je zajedno sa svojom sestrom stigao čak iz Južne Koreje na hodočašće. Primijetili smo ga još i prije, a kako i ne bismo, kad je on bio iz jednog sasvim posebnog, skrivenog svijeta, toliko različitog od mojeg i Jadrankova. Lee je imao taj problem što je htio na ovom hodočašću otići do kraja, poput svoje sestre, ali jednostavno nije mogao. Možda je takav razvoj događaja utjecao na njegov ego i slabio njegovo samopouzdanje, ali sestra je jednostavno bila jača, izdržljivija i usredotočenija, stvorivši pred Leejem prednost od najmanje jednog dana. Imali smo čast da nam Lee u Burgosu spravi juhu na korejski način, a to je u mojem životu vjerojatno najpapunije što ću ikad više kušati. Ili se je Leeju jednostavno omaknulo pa je stavio previše papra. Kako je Lee pokazivao prijateljske osjećaje prema nama, Jadranku je to već bilo

dovoljno, smatrajući da je Lee još gladan, da ga počasti povećim sendvičem sa šunkom. Lee nam se zahvaljivao, kazavši da je njima u Koreji toliki sendvič dovoljan za tjedan dana. Zabezegnuto smo ga gledali, ali kuda god da je išao Lee, mi smo išli za njim, Lee je za nas bio čista egzotika. Pričali smo s Leejem do dugo u noć, pokušavali mu objasniti da je sasvim normalno i ljudski da vlakovi zakasne u dolasku i po nekoliko sati, dok Leeju nikako nije ulazila u glavu sporost internetske mreže, jer je to u Južnoj Koreji pitanje koje se rješava u tisućitom dijelu sekunde. Nemogućnost priključenja na wi-fi Leeja je znala dovesti do ludila. Ali, ako je prvi i posljednji put bilo da sam kušao onakvu Leejevu juhu, vjerojatno je tada prvi i posljednji put bilo da smo Leeja uspjeli izbaciti iz njegovih korejskih tračnica, privremeno kreirajući od njega čovjeka po svojoj mjeri i viziji, onako kako smo mi smatrali da bi Lee trebao biti. Iako smo daleko od savršenstva, uspjeli smo odoljeti napasti te preskočiti u “obrazovanju” Leeja neke lekcije iz naše gramatike i pučke književnosti, koje njeguju ne baš primjerene imenice i glagole. I tko zna što bi od Leeja bilo da smo, osim što smo ga učili pjevati, imali prilike još koji dan utjecati na njega upoznavajući ga sa svojim poimanjem svijeta i života općenito. Ujutro Leeja više nije bilo, a netko je rekao da je napustio

Katedrala u Burgosu

Burgos autobusom, što je za hodočasnika ipak ozbiljan prekršaj jer svugdje kuda se namjerava ići, ide se na dvije noge. Ja sam više mišljenja da se Leeju svega pomalo skupilo: i dominantna sestra, i živciranje zbog fizičke nemoći, možda i istočnjački ponos, a ne bih se čudio da je ujutro, kada se probudio i sjetio nas dvojice, pomislio da je već sve otišlo pomalo predaleko te stihijski pokupio stvari i jednostavno nestao. Stoga ću ovako, jer druge prigode nemam: “Lee, dobri čovječe, svako ti dobro i neka Bog tebe i tvoju sestru prati i čuva gdje god da se nalazite.”

Tako nekako, u Burgosu, a i oko njega počeli su se nizati, zaplitati i rasplitati razni bratsko-sestrinski odnosi, ali to ni izdaleka još nije gotova priča. Sam Burgos, pa i čitava provincija, prevažan su dio Španjolske da bi se iz tog dijela samo tako iščeznulo i otišlo naprijed prema Hontanasu. Trebalo je još pričekati, barem u mislima, pogotovo ako ste naletjeli na lika koji je braću i sestre stvarao, okupljao i njima upravljao na jedinstven i teško ponovljiv način.

A ovo je priča o njemu.

Dominik Guzmán nekako je mogao pretpostaviti da će doći to vrijeme kada će njegovi dječjački dani iz rodne mu Caleruege, ni stotinu kilometara udaljene od Burgosa, u Kastilji, te oni studentski dani iz jednako udaljene Palencije, biti samo lijepa uspomena u onim rijetkim trenucima odmora kad je završavao svoju molitvu, klečeći na oštrom kamenju vijugave ceste, prilikom putovanja i propovijedanja južnom Francuskom. Za sada je stekao solidno znanje iz filozofije i teologije na sveučilištu u Palenciji, ali samo znanje, znanja radi, Dominiku Guzmánu nikada nije bilo prioritet. Ipak, teško da je tih godina svojeg života u Caleruegi i Palenciji Dominik mogao proniknuti u stvarni domašaj sna svoje majke, blažene Ivanice od Aze, u vidu izlaska psa iz njezine utrobe s bakljom u zubima čiji plamen je bio toliko jak da je mogao zapaliti sve, a još manje znati o stvarnom značenju sjajne zvijezde koju je majka ugledala na njegovu čelu nakon obreda krštenja.

Ali sada je već Dominik, prošavši tridesetčetvrtu, bio u Fanjeauxu¹¹, u regiji Languedoc¹², i stvari za njega nisu više izgledale tako jednostavno kao u Palenciji onomad kad je prodao sve svoje skupe knjige da se nahrani

11 Srednjovjekovno katarsko uporište, danas to mjesto broji do 1000 stanovnika

12 Nekad administrativno područje ili regija u južnoj Francuskoj

gladni narod ili kad je predložio sebe predati u ropstvo kao otkupninu za nesretnog zarobljenika. Situacija u katarskom uporištu Fanjeauxu zahtijevala je puno više od napora Dominikova čistog srca. Zahtijevala je znanje i pobožnost, elokventnost i uvjerljivost, a ni čvrstog samopouzdanja ne bi bilo naodmet. Jer ti katari, iako su sebe smatrali kršćanima, dobrim kršćanima (kako su govorili za sebe) uzeli su maha i svojim su krivovjerjima i herezama otkinuli mnoge od Božjeg stada kreirajući svoja područja utjecaja i djelovanja diljem srednjovjekovne Francuske. Dominik je sve to još jednom mogao pažljivo promotriti i dobro utvrditi toga dana u Fanjeauxu, prilikom jedne od svojih mnogih javnih rasprava protiv katarskih umnika, a da je volio raspravljati – volio je. Bilo mu je i više nego očito da je katarsko svećenstvo, u praktičnom smislu, tada više težilo siromaštvu, askezi, postu i odricanjima, za razliku od dijela svećenstva katoličke Crkve, pogotovo na višim hijerarhijskim razinama, koji se uspavao u blagostanju ili se okrenuo više sebi i svojem duhovnom razvoju, zatvarajući se u vlastite župe ili biskupije, bez osobitih ambicija prema svojim vjernicima. A i neobrazovanost puka igrala je značajnu ulogu, nema sumnje. Dovoljan dokaz Dominiku su bili i misionari koje je Crkva slala u ova područja, kako bi spasila stvar, a ti misionari i nisu imali nekog posebnog uspjeha, iako su se u njih polagale nade. Kombinacija svega toga zamaglila je svu pogubnost katarskog nauka koji je udarao u samu srž, u samu kost kršćanske vjere, izmišljajući dva boga: boga zla koji je kreirao materijalni svijet i boga dobra koji je stvorio duhovni svijet, i nauka koji je u jednom pravcu dokidao obitelj kao jedan od stupova katoličke, kršćanske vjere.

Rasprava u Fanjeauxu bila je privedena svome kraju i Dominik je iznio sve ono bitno i važno što je trebalo. Sve bitne postavke Dominikova izlaganja toga dana bile su pažljivo zapisane u knjižicama, kao i one katarske, naravno, i još je samo vijeće trebalo donijeti svoj pravorijek o tome čije su iznesene vjerske postavke pravilne i istinite, tko govori vjersku i teološku istinu, a to nije bio nimalo lak zadatak, jer katari su se svojski trudili. Izgradili su dotad svoje crkve i učilišta i mogli su stvarati i razvijati svoj nauk organizirano, ciljano i polako, prijeteći katoličkoj Crkvi da je herezama samelju u prah snagom teškog mlinskog kamena ili je iznutra načmu u svim pravcima kao crvotočina. Dominikova Tizona, njegov mač

je bilo evanđelje po Marku i Pavlove poslanice, a protiv te sile neprijatelj nije mogao niti je imao rješenja.

Vijeće nije bilo kadro donijeti odluku ni u čiju korist pa su pribjegli onome što teško da je mogla biti Dominikova ideja. Uglavnom, rješenje je nađeno na način da se sve te bilješke s rasprave, i one Dominikove, ali i one katarske, imaju baciti u vatru, a vatra će dabome u prah pretvoriti ona učenja i ona izlaganja koja su protivna Božanskim istinama i objavama. Jasno da se takva odluka vijeća Dominiku i nije morala svidjeti barem iz dva razloga: prvi, njegove knjižice možda su se mogle i prodati da se nahrane koja gladna usta više, što je Dominik već jednom bio i učinio, a drugi, važniji razlog mogao je biti taj da ne treba iskušavati Gospodina, Boga svoga. Jesu li za taj drugi razlog katari znali i prihvaćali ga, to je sad već bilo posebno pitanje. Katarske rasprave zapisane u knjižicama taj su dan sažgane u vatri, u prah i pepeo, simbolično navješćujući propast njihova učenja i njihove crkve koja je zaista poslije i uslijedila, dok su Dominikove ostale netaknute. Dominik je bio inteligentan i na vrijeme shvatio kako jedna ili više njegovih rasprava neće biti dovoljna protiv katarskih hereza ako se ne djeluje odmah, bez odgađanja, jer je osjećao da može, uz Božju pomoć, prodrijeti u neprijateljske redove do same srži. Ali trebalo mu je ljudi, obrazovanih ljudi, ljudi koji će znati propovijedati i u isto vrijeme živjeti život kakav su živjeli prvi apostoli, poput svetog Jakova Zebedejeva, koji je Dominiku itekako mogao biti primjer, a i uzor, zašto ne. Pa je tako uspio otkinuti djevojke iz smrtonosnog zagrljaja katarskih, odnosno albingenških učenja, i 1206. osnovati za njih prvi Dominikanski samostan u Prouilheu¹³, u kojem su te djevojke kao sestre počele sasvim novi duhovni život, da bi nešto poslije, 1216., osnovao Red propovjednika, čija su se braća (zajedno sa sestrama iz tog reda), Dominikanci, ili “bijeli fratri”, raštrkali po cijelom svijetu, noseći Dominikovu baklju učenja, znanja i katoličke kršćanske vjere.¹⁴

13 U južnoj Francuskoj

14 Dominikanski red sudjelovao je u osnivanju sveučilišta, a prvo sveučilište na hrvatskom tlu osnovali su 1396.g. u Zadru, o tome i na: [www.http://misija.slobodnadalmacija.hr/bastina/clanak/id/5190/Dominikanac-Stjepan-Krasic-Prvo-hrvatsko-sveuciliste-u-Zadru-jedno-je-od-najstarijih-u-Europi](http://misija.slobodnadalmacija.hr/bastina/clanak/id/5190/Dominikanac-Stjepan-Krasic-Prvo-hrvatsko-sveuciliste-u-Zadru-jedno-je-od-najstarijih-u-Europi), objavljeno 5.ožujka 2015.

Tako je eto radio filozof i teolog, Sveti Dominik iz Kastilje, rodom iz Caleruege nedaleko od Burgosa. Spojivši svoju ljubav za Boga i Riječ te žar prema učenju i znanosti, uspio je napokon stvoriti Red propovjednika ili Dominikanski red, koji je i nakon njegove smrti 1221.g. nastavio napredovati i jačati, budeći i razvijajući samu srednjovjekovnu europsku znanost, koja je tada značajno zaostajala i spavala nekim svojim snom. Daleko od toga da za Gospodinove trupe na zemlji nema posla i da se stvari tako jednostavno rješavaju, jer izazovi nikada nisu isti, nikada ne prestaju, a problemi uvijek dolaze, ponekad očekivano, a mahom neočekivano, u valovima, u nekim novim oblicima koji zahtijevaju sasvim drukčiji pristup i jak intelekt. Najbolje bi to mogla pojasniti dva brata iz Dominikova reda: sv. Albert Veliki¹⁵ i sv. Toma Akvinski¹⁶; prvog su zvali Doctor Universalis, drugog Doctor Angelicus, a djelovali su koju godinu nakon Dominikove smrti. Arapi nisu kršćanima bili superiorni tih stoljeća u Španjolskoj samo u političkom i vojnom smislu. Rukavica u lice katoličkom svijetu, ali i zapadnoeuropskoj misli bačena je i iz Toleda, španjolskog grada koji su Mauri pretvorili u prijestolnicu znanosti i kulture prevodeći u njemu razna grčka filozofska i druga znanstvena djela, koja su katoličkom kršćanskom svijetu do tada bila nepoznata i skrivena. Rukavicu su im vratila njih dvojica jer su uspjeli u katolička sveučilišta ugurati i profanu znanost, ne bježeći od arapskih dostignuća toga doba u filozofiji, matematici, logici, medicini i dr., da bi “anđeoski doktor”, sveti Toma Akvinski, uspio i u onome u što je malo tko vjerovao tada, a pokušavaju mu osporiti i danas: dokazao je da znanost i katolički nauk mogu ići skupa, ne isključujući se, kao što neki suprotno tvrde, pogotovo ići skupa s Aristotelovim filozofskim mislima koje su dobrim dijelom kompatibilne s kršćanskom katoličkom vjerom i naukom¹⁷. Svakako, njihov je zadatak bio jednako težak, ali sasvim drukčije prirode od onog El Cidova koji je razmahao rekonkvistu, pa Dominikova koji je “upalio baklju”; oni su zapaljeni plamen katoličkog kršćanskog nauka i kršćanske filozofije trebali postavljati pa braniti i na načelima znanosti i ljudskog razuma, a ne samo na vjerovanju, parirajući pri tome tada vodećim islamskim umovima poput

15 Filozof, teolog, rođen oko 1193., umro 1280., u Parizu je predavao i sv. Tomi Akvinskom

16 Filozof, teolog, rođen 1225., umro 1274.

17 Najznačajnije teološko i filozofsko djelo koje je napisao je “Suma protiv pogana”

Averroesa¹⁸ ili Avicene¹⁹. Možda bi, da je imao prilike, Jusuf ibn Tašfin bio zadovoljan objašnjenjima Alberta Velikog ili Tome Akvinskoga o pitanjima koja su ga mučila: o svetom Trojstvu ili Božanskoj osobi Isusa Krista, jer se je Akvinac u svojim djelima osvrtao i na vjerske zablude islama²⁰; vjere kojoj je pripadao i sam Jusuf ibn Tašfin i vjere koja je doživjela svoj poraz u Al-Andalusu unatoč razvijenoj znanosti i kulturi koje su je tada nosile i kojima se ona ponosila.

Nismo imali baklje da osvjetljavamo svijet, ali zato smo imali baterije koje su radile besprijekorno. Sada je valjalo ustajati nešto ranije nego inače i kretati se za zadnjeg ranojutarnjeg mraka te odmjeravati put prema Hontanasu, Catstrojerizu i Frómisti. Bilo je ravno i bilo je vruće, a ovaj dio Španjolske, između Burgosa i Leóna, djelovao je poprilično suho. Ako bi se mene pitalo, ovaj dio regije Kastilje i Leóna mogao bi se slobodno isto tako zvati – “suha zemlja”, kao što joj zovu sestrinsku, južnu regiju, Kastilju – La Manchu, u kojoj nikad nisam bio. Ali osim trenutne klime, ništa u ovoj prvoj Kastilji nije bilo suho, upravo suprotno, sve mi je bilo živo i protočno s puno životnih rijeka i životnih pritoka, što se opet spajalo i skupa ulijevalo u jednu veliku, glavnu rijeku ljudi prema Santiagu de Composteli. I ima Božanskog u svemu tome, svakako da ima, makar se radilo o dobrima ili se radilo o lošima, a ni onih “bez okusa i mirisa” nije nedostajalo. Sav taj putujući svijet, da se htjelo, mogao se pretočiti u neku novu Božansku komediju, poput one Danteove²¹, samo, da budemo iskreni i ozbiljni, u ovom dijelu priče, jedino

18 Ibn Rušd, arapski filozof i teolog, rođen 1126. u Córdoba u Španjolskoj, umro 1198., komentirao je Aristotelovu filozofiju nastojeći je povezati s vjerom; u Europi su ga zvali Averroes; sv.Toma Akvinski je kritizirao njegova djela

19 Ibn Sina, arapski filozof i liječnik, rođen 980., umro 1037., napisao je i komentare Aristotelovih djela; u Europi su ga zvali Avicena

20 O tome u: Toma Akvinski, Razgovor s pravoslavnima i muslimanima, Globus, Nakladni zavod, Zagreb 1992.

21 Talijanski književnik, rođen 1265., umro 1321., napisao je možda najveće literarno djelo u srednjem vijeku, “Božanstvenu komediju”; inspiriran i filozofijom sv.Tome Akvinskog, ali i životom sv. Dominika, kojeg je opjevao cit.: “Dominik posta; a ja velim ovu: On bješe ratar izabran od Krista, da mu u vrtu dade pomoć novu”; izvor: Dante Alighieri, Raj, Matica Hrvatska, Zagreb, 1960., str.73.

Sveti Dominik i Sveti Toma Akvinski, a naravno i sv. Albert Veliki, sa sigurnošću su uspjeli pobjeći iz Danteovih krugova, zadobivajući vječnu rajsku krunu slave. Na nama ostalima je pak da hodamo uskim stazama, molimo i nadamo se.

Ljubomir Vranješ

Sva djela gospodnja...

Sivi puh (*Glis glis*)

Ovom prigodom donosim jedan zanimljiv tekst o životinjici puhu. Puno puta sam se za mog boravka u Kuni na Pelješcu, o ovoj nadasve lijepoj i tajanstvenoj životinji, mnogo toga naslušao.

Sivi puh pripada redu glodavaca (*Rodentia*), porodici puhova (*Gliridae*) i rodu puh (*Glis*). Prvi znanstveni opis sivog puha pod imenom *Sciurus glis* slavnog Karla Linnèa objavljen je 1766. godine prema opisu koji mu je poslao Giovanni Antonio Scopoli iz okolice Idrije u Sloveniji.

Ova životinjica naraste u dužinu do 30 centimetara, pri čemu joj na rep otpada i do 15 centimetara. U jesen može biti teži od 350

grama. Posebnost puhova je zimski san, odnosno sposobnost da razdoblje nepovoljnih vremenskih prilika provedu sklupčani u stanju mirovanja što se naziva torpor. Tada minimalno troše energiju. Pretežno žive na drveću te pripadaju semiarborikolnim vrstama životinja. Uglavnom su aktivni noću. Ova vrsta puha mlade ima samo jednom godišnje. Hrana su im sjemenke, plodovi, kukci i ličinke kukaca. Životinje koje se hrane puhovima su: velika ušara, sova kukuvija, kuna bjelica i dr. Rasprostranjen je na cijelom području Republike Hrvatske.

Zbog ukusnog mesa, upotrebljiva krzna i masti koja se u narodnoj medicini koristi za zacjeljivanje rana, sivi puh je u Hrvatskoj, Italiji, Austriji i Sloveniji tradicionalna lovna divljač. Stari Grci nisu mu posvećivali veću pozornost, jer ga nisu jeli. Cijenili su ga stari Rimljani kao posebno ukusnu životinju. Čak su ga i toveli u posebnim glinenim posudama zvanim *dolia* ili *gliraria*. Kod nas se tradicija lova na puhove zadržala u Istri, Gorskom kotaru (Tršću i Gerovu), Pelješcu te na otocima Braču i Hvaru. Puhovi se love u jesen jer su tada najdeblji. Načini lova, konzerviranja i pripravljanja mesa specifični su pojedina područja.

Sivog puha štiti Zakon o zaštiti prirode, odnosno Pravilnik o zaštiti pojedinih životinjskih vrsta (područje sjeverno od rijeke Save gdje puh više nije brojan kao u prošlosti). Na području Istre, Gorskog kotara, Like i Dalmacije brojnost ove vrste regulira se Zakonom o lovu.

Tino Milat

Deva

Neću pisat o onon tamo afričkon devi. Za nju smo naravno svi čuli i ponešto o njon naučili. Pisat ću o našon kunovskon Devi, za koju sigurna san, znaju mnoge, mnoge generacije. Ja ih sada na nju želin posjetit, vratit ih u ditinstvo, a ostali koji ne znaju, da čuju priču o našon Devi.

DEVA – Na tu će rič svak u Kuni odma pomislit na stari čempris koji ponosno stoji na sjevernon strani naše Matice, crkve Marijinog Uznesenja. Okolo nje se uzdiže još dosta starih čemprisa. Svi su oni jednako lipi i ponos su naše crkve i našega mista. Ali najdebji i najviši od njih je baš Deva, čempris s debelin i prostranin granama. Odoljevo je burama i olujama, žegi i studeni, čvrst ko kamena stina. Čak su ga za vrime rata skojevci pokušali zapalit, ali in nije uspilo; i danas se vidi nagoreni dio pri dnu.

Ali jedna grana visoko u sridi ipak nije mogla odoliti nekon davnon zimi i velikomu snigu. Povila se grana pod njegovon težinon i napravila grbu koja je obilježila stari čempris. Donja grana priko koje se je na čempris penjalo je valovita i čini dva sedla, pa one izgledaju ko dvi grbe.

Mnogima generacijama dice i omladine Deva je bila nezaobilazni dio igre i ditinstva. Muški su se većinon penjali na gornju visoku granu, cunjali se i višali odanju. Kad bi se popelo na Devu, a ne bi se zajašilo na nju, ne bi se kontalo da si na njon bio. Ženske su većinon boravile na donjima granama. Tu bi se igrale sakrivale, pivale, pričale, a digo na njon provodile po cili dan.

Kad bi muški zauzeli Devu, onda bi mi ženske pošle na Jelu. To je također čempris koji se nalazi na samomu kantunu šimatorja. Njezine grane nisu ko obični čempris, nego se širu i imaju oblik jele, pa je po temu i dobila ime. Na Jelu se bilo lako penjat. Tu bi se privrćalo, višalo, ali nije bilo lipo i udobno ko na Devi.

Svaka bi generacija o njon mogla pričat svoje doživjaje i uspomene. Bili su to divni dani ditinstva. Da li se danas naša dica penju na nju? Volila bi da jesu jer sam sigurna da bi i njihovo ditinstvo bilo ispunjeno lipima doživjajima i tako naša kunovska Deva nikad ne bi pala u zaborav.

Antonija Vuković

Al od svega najveća je ljubav

Poštovani i dragi čitatelji *Zvona Delorite* Gospodin vam dao mir!

Premda mi nije lako, smijem pisati posve osobno. Riječi iz pisma gđe Rine: “Veza puka pelješkog - točnije njenog centralnog dijela Župe, bila je jaka i oslanjala se srcem i dušom na naše fratre, koje ovdje zovemo padre. Tužnim srcem se poslije više od tristo godina trebamo oprostiti od naših fratara. Narod je zbunjen, mi znamo da oni odlaze, a s time i dio naše duge povezanosti s njima”, zaista su me dotakle; iznova rastužile.

Poštovana gđo Rina, hvala Vam za ovo priznanje i toplu riječ upućenu našoj braći. To je samo jedan kamenčić u mozaiku bolne nemoći koju mi franjevci Provincije sv. Jeronima u Dalmaciji i Istri osjećamo. Ovoga mi časa pada na pamet Kierkegaardova priča kojom prof. Jozef Ratsinger, danas papa u miru, počinje svoju glasovitu knjigu *Uvod u kršćanstvo*. Naime autor pripovijeda o nekom putujućem cirkusu u Danskom u kojem je izbio požar. Primijetivši to, direktor odmah pošalje u obližnje selo klauna koji je već bio spreman za predstavu, da dovede pomoć, to više što je postojala opasnost da vatra, šireći se preko požnjevenih i osušenih polja, zahvati selo. Klaun pohita u selo i zamoli stanovnike da hitno dođu u cirkus koji gori i da pomognu gasiti vatru. No stanovnici sela smatrali su klaunovu viku tek kao izvrsnu reklamu. Seljaci su pljeskali i smijali se do suza. Klaunu je bilo više do plača nego li do smijeha. Uzalud je pokušao uvjeriti ljude kako nije riječ o predstavi, kako ovo nije trik, već gorka istina. Ljudi su bili uvjereni kako klaun izvrsno igra svoju ulogu – dok vatra nije zahvatila i selo. Selo i cirkus izgorješe do temelja.

Ova priča dobro izriče naše (ne)zgode. Ne želim nikoga optuživati. Bogoslužje Crkve me uči da najprije kažem: Moj grijeh, moj grijeh. No, zacijelo, smo mi svećenici i redovnici poput klauna iz priče koji pokazuje na opasnosti koje dolaze. Tko nas još ozbiljno shvaća? Posljedice su očite. Vjera

evanđelju kopni. Obitelji se raspadaju. Ovisnost o kojekakvim opijatima sve je veća. Naša sela nestaju. Djece je sve manje. Tko još od roditelja želi i moli da mu dijete bude svećenik, redovnik ili redovnica? Vlast preuzima gospodarica svih gospodara - smrt. Ta pogubna bolest hara Europom. To je jedan od razloga, ne jedini, da se i naši samostani prazne. Bolno je reći, ali je istinito, da smo mi u našoj Provinciji sv. Jeronima tijekom posljednjih šest godina napustili sedam samostana. Posljednji od njih bio je samostan Gospe Delorite u Kuni. Nas je doista malo, a k tome smo ostarjeli i oboljeli. Koliko je bolno napustiti samostan gdje smo boravili preko sedamsto godina, znamo samo mi koji smo prisiljeni donositi takve bolne odluke. Samostan u Kuni smo ustupili Dubrovačkoj biskupiji. To nam se činilo najbezbolnijim rješenjem. Nadamo se da će i dalje biti od koristi Crkvi. To nam je nakana.

Dragi čitatelji *Zvona Delorite*, nadam se da ćete razumjeti bolne odluke nas franjevac. Znam da su te odluke za vas bolne, vjerujte nam da su i nama zaista teške.

Od srca vam zahvaljujem za dobro kojim ste vi, žitelji Pelješca, stoljećima podržavali našu braću. Za sve dobro koje učiniste, primjerena nagrada može vam biti samo Gospodin. Također mi je žao za sve sjene i propuste koje mi franjevci učinismo prema vama i vašim precima.

Crkva svaki dan moli: "Ako danas glas mu čujete, ne budite srca tvrda." Koliko dopustimo evanđelju da nas oslobodi za naše dobro, toliko ćemo radošno živjeti i biti brojni, a naši će se samostani umnožavati. Ukoliko evanđelje zapostavimo, utoliko će se nastaviti i naše nestajanje!

Svima želim mir i dobro!
U Pashalnom pouzdanju.

fra Andrija Bilokapić, pm

Deziderata – željena

Kročite smireno kroz buku i
strku i ne poželite mir koji
donosi vječna tišina.

Trudite se, ali bez
podčinjavanja da budete u
dobrim odnosima sa svim ljudima.

Govorite svoju istinu tiho i jasno i slušajte
što vam drugi govore, jer čak i dosadni i neuki
imaju svoju priču. Izbjegavajte glasne i agresivne osobe,
one uznemiruju dušu! Uspoređujući sebe s drugima možete
postati sujetni i ogorčeni, jer uvijek će biti boljih i gorih od vas. Uživajte
u svojim postignućima kao i u svojim planovima. Vodite računa o svome
zvanju ma kako skromno bilo, jer je to nešto stvarno što posjedujete
u ovom nemirnom i promjenjivom vremenu. Budite svoji! Posebno ne
iskazujte lažnu naklonost niti budite cinični u ljubavi. Unatoč svim
prijevarama i razočaranjima, ljubav uvijek ispočetka niče poput trave.
Brižljivo postupajte s iskustvom koje vam donose godine i dostojanstveno
im predajte mladost. Razvijajte snagu duha da vas zaštiti od iznenadnih
nedaća. Ne budite sebe sumnjama i negativnim razmišljanjima, previše je
strahova rođeno u samoći i premorenosti životom. Ispod zdrave discipline
budite nježni prema sebi. Vi ste dijete svemira i jednako kao i stabla i
zvijezde i vi imate pravo biti ovdje. I bez obzira da li je to vama jasno ili ne,
svemir se razvija točno onako kako treba. Zato, budite u miru Božjem, ma
što za vas on bio, i ma kakvi bili vaši zadaci u ovoj ludnici, sačuvajte mir u
vašoj duši. Sa svim svojim prijevarama, svojom istrošenošću i promašenim
snovima – ovo je još uvijek predivan svijet. Čuvajte sebe. Uložite sve što
imate i što jeste – i budite sretni.

Sjećanje na prošla vremena

Povijesne crtice

Iako je kmetstvo kao tradicionalni oblik agrarnih odnosa na Pelješcu ukinuto tek agrarnom reformom 1930. godine, već sredinom 18. stoljeća izdvajaju se pojedine obitelji na pelješkoj Župi koje postaju vlasnici zemljišnih čestica i otkupljuju se od kmetskih obaveza i prije nego što je to bilo službeno dozvoljeno. Broj otkupljenih težaka ovisio je o količini kapitala kojim su raspolagali i razini financijske krize u kojoj su se nalazili dotadašnji vlasnici - dubrovačka vlastela. Nedvojbeno je da je u procesu oslobađanja od podložništva presudnu ulogu odigrao pomorski kapital koji postaje sve izdašniji i u kontinentalnim pelješkim naseljima. Kapital stečen u plovidbi bio je vrlo važan pa se odredbe u vezi s novcem što bi ga pomorac zaradio i donio kući nalaze u oporukama diljem poluotoka. Stavljanje zarade na raspolaganje obitelji često je bio uvjet stjecanja prava na nasljedstvo.

Tako se u oporuci što ju je sastavio 1791. godine Luka Ivušić iz Crne gore spominju četiri sina od kojih su dvojica bili pomorci. Zaradili su 250 cekina koje je otac upotrijebio za poboljšice u vinogradima. Zato imanje ostavlja trojici sinova, dok četvrtoga, koji se oženio u drugom mjestu, isključuje iz nasljedstva. Oporukom iz 1794. godine Antun Bautović iz Dančanja ostavlja cijelo imanje mlađemu sinu koji je u kući, a starijemu, koji već 30 godina plovi, ostavlja samo jedan dukat i dopušta mu da može stanovati u kući s bratom ako se vrati. Očito je, dakle, da ovaj razmetni sin nije ni dolazio kući niti je pomagao obitelji, za razliku od Nikole Bilušice iz Področja kojemu otac oporukom 1854. godine ostavlja polovicu imanja jer je zaradom u plovidbi i radom u polju uvijek pomagao i održavao obitelj.

U obitelji nije ni morao postojati pomorac, ali se u oporukama susreću odredbe vezane uz mogućnost da neki od sinova pođe ploviti. Tako Ivan Bobanović ima tri sina od kojih najstariji upravlja imovinom, a u oporuci sastavljenoj 1829. godine određuje da, ako neki od sinova pođe ploviti, mora

u kuću dati sve što zaradi ako želi dobiti svoj dio nasljedstva. Isto oporučno izjavljuje i Antun Nožica iz Sresera 1848. godine: ako bi sin Ivan išao ploviti, bit će dužan bratu Nikoli pružiti pomoć i predati zaradu ukoliko želi nasljedstvo.

Upravo iz sredine 19. stoljeća sačuvan je i popis svih dozvola izdanih pomorcima za 1847. godinu u preturi Pelješac što ga je sastavio sudac u Orebiću, Rossi. Dozvolu, koja se izdavala na šest godina, tražila su 304 stanovnika, a 115 zahtjeva bilo je iz kontinentalnih peljeških naselja, pa i zabitih sela i zaselaka kunovske, trpanjske i janjinske općine. Ako tome dodamo nepoznati broj onih koji su već ranije plovili ili su trenutačno bili ukrcani na brodovima, jasno je da je pomorstvo polovicom 19. stoljeća već bitno pridonosilo boljitku i ruralnih poljoprivrednih naselja.

Vlasnici zemljišnih čestica mogu se najbolje iščitati u raznim kupoprodajnim ugovorima u kojima se redovito bilježe i vlasnici susjednih zemljišnih čestica. Isti je slučaj bio i pri nadmetanju za najam općinskih dobara. U takvim ugovorima iz trećeg desetljeća 19. stoljeća kao vlasnici susjednih čestica s općinskom zemljom koja se daje u najam spominju se domaći stanovnici Pavle i Baldo Radulić, Frano Lasić, Josip Kalafatović, Ivan Antičević, Kristo Špaleta, Josip Kerša, Šaić, Bobanović, Josip Radoš. Zemljišni vlasnici su 1820. Stjepan Ferri, Juraj Šerković i Ivan Iveta iz Trpnja gdje 1832. godine i braća Niko i Ivan Senko kupuju deset zlatica zemlje koju su obrađivali kao polovnici. U općini Kuna vlasnici su zemlje 1822. i 1826. godine Mato Šimunković, Ante Nožica, Josip Carević, Ante Brašić, Nikola Tomašević i Baldo Orhanović koji se spore s kmetovima oko visine davanja, isto kao i Jozo Poljanić iz Potomja koji već 1777. godine raspolaže zemljom i tuži svoga kmeta Nikolu Bubriga.

Osim u dugoj plovidbi sve je više Pelješčana zaposleno i na brodovima male ili obalne plovidbe. To potvrđuju podaci iz 60-ih godina 19. stoljeća, kad su dostupne statistike za cijelu Dalmaciju. Pelješac u odnosu na broj stanovnika tada prednjači po broju brodova male obalne plovidbe: jedna barka dolazi na 33 stanovnika, na Korčuli na 68, u Dubrovniku na 90 stanovnika. Iako ovo nije presudno mjerilo razvijenosti brodarstva u nekom kraju, ono zorno pokazuje ovisnost ovoga područja o moru. Brojni sloj mornara-pomoraca regrutirao se upravo iz redova zemljičaradnika i ribara koji

su se, nakon prestanka plovidbe, vraćali ponovno poslovima koje su ranije obavljali i tamo ulagali svoju ušteđevinu – dakle u poljoprivredu i ribarstvo.

Od naselja na pelješkoj Župi posebno su se u pomoračkim zanimanjima isticali Oskorušani, dok je Kuna kao administrativno i općinsko središte bila i pod utjecajem mehaničkoga kretanja stanovništva pa je na njezin razvoj djelovalo i obrtništvo i trgovačka djelatnost. Raspoložuci neznatnim kapitalom, koji je uglavnom bio trgovački a ne pomorski, velika većina kunovskih težaka i dalje su bili kmetovi, nerijetko novih zemljovlasnika iz Potomja i Pijavičina.

Budući da je gospodarstvo počivalo na tradicionalnoj proizvodnji – poljoprivredi i ribarstvu, razvoj Pelješca u tom smislu bio je ograničen obradivim površinama i agrarnom prenapučenošću kao i vrlo sporim razvojem izvanpoljoprivrednih djelatnosti što je, uz veliku ovisnost ne samo o vremenskim prilikama već i o cijenama na tržištu vina, oblikovalo osjećaj egzistencijalne nesigurnosti. Otuda je i razumljivija više puta spominjana važnost pomorskoga kapitala koji sredinom 19. stojeća postaje osobito izdašan.

Jasenska Maslek

Dotarice

Gotovo ništa ne određuje naše mjesto u društvu kao spol i rod. Da je društvo sposobno spol i rod iskonstruirati, pokazuje se upravo na primjeru *dotarica*, odnosno na surovijoj verziji žena koje su preuzele ulogu muškarca kako bi zaštitile svoj dom - *virđžine*.

Dotarica je najstarija kći u familijama u kojima nema muškog nasljednika. Njezina uloga bila je pronaći muža koji će doći živjeti u njezinu kuću te nastaviti živjeti i raditi imanje njezine obitelji.

Muškarac koji bi to prihvatio zvao se *zet*, *domazet*, *pripuz* ili *rola* što je u društvu bilo omalovažavajuće. Bio je običaj da se na Sv. Jurja trubi rogovima ili *ragata* sa starim *tećama* ispred kuća tamo gdje su bili zetovi. On je upravljao imanjem kao da je njegovo, ali ga nije smio založiti niti prodati bez dopusta žene. U starije doba bilo je uvriježeno da muškarac i djeca nose prezime ženine obitelji.

Djevojke u takvim obiteljima odgajane su da budu nasljednice, gazdarice dok su djevojke u familijama koje su imale muškog nasljednika odgajane da odlaze na muževo imanje tj. da nisu gazdarice. One bi dobile dotu, miraz i bile su gazdarice samo tog dijela koje su donijele iz rodne kuće. Običaj je bio da djevojčin otac potpisuje predbračni ugovor *Contato di Dotato* s budućim zetom u kojem se je popisivalo sve što djevojka donosi iz svoje rodne kuće te u kojem bi stajali uvjeti po kojima se to može koristiti. Tako je dota pripadala samo djevojci i ona je upravljala njom, a u slučaju njene smrti vlasništvo se prenosilo na njenu djecu ili ako nije imala djece, zemlja se vraćala u rodnu kuću, a ostale pokretnine su se ostavljale muževoj kući.

U tako patrijarhalnom sustavu vrijednosti ženi je bio određen položaj nježnijeg spola. Dio koji je od oca dobila služio je kao nagrada mužu i njegovoj familiji za prihvaćanje njihove kćeri, a ne nikako da bi ona bila materijalno neovisna. Smatralo se da tradicionalni način života na selu nije održiv bez sklada u familiji i da žena mora biti ta koja se prilagođava i "drži tri kantuna od kuće".

Za razliku od takvih tradicionalnih praksi naših predaka, za *dotarice* se prakticirao drugačiji način ponašanja, tj. one nisu odgajane da se prilagođavaju niti da budu materijalno neovisne. Bilo je društveno prihvatljivo da one obnašaju ulogu muških nasljednika.

U surovijim patrijarhalnim društvima *balkanskih vrleti* postojala je i surovija verzija *dotarica* koje su se nazivale *virđžine*, *ostajnice* ili *tobelije*. Bile su to žene koje su iz razloga nedostatka muškog djeteta i održivosti imanja i prezimena, preuzimale ulogu gazde ili života muškarca. One se nisu ženile i radile su isključivo muške poslove, a u društvu su bile prihvaćene kao dio muškog svijeta. Čak su u nekim sredinama imale i pravo glasa.

Takve pojave bilježimo i u našim sredinama. Jedna od posljednjih koja se još spominje je Marija Grčić – Sultanija (Princeza mora) iz Vignja. Ona je ostavši bez muške glave u porodici preuzela ulogu hranitelja i otisnula se u svijet gdje se je fizionomijom i oblačenjem prilagodila muškom svijetu te je svladavši pomorsko zvanje, kao *noštroma* oplovila na jedrenjacima svjetskih mora.

U apsurdnosti patrijarhalnog sustava vrijednosti prošlih stoljeća, nalazimo na društveno prihvatljive pojave da se biološka spolnost razlikuje od socijalnog shvaćanja uloga muškarca i žene. U današnjim civiliziranim okolnostima i shvaćanjima raširene su takve pojavnosti i u nekim sredinama prihvatljive, a u nekim ne, ali vrijednosti ljudskosti ili života pojedinca kako god se deklariraju trebale bi biti osnova humanog života.

Marija Mrgudić

Vaša Nina vam piše...

Majko

Sutra je dan tvoj veliki,
ništa u svojem srcu
ja za taj nemam dati.

Znam da ti me isto voliš,
pokušala sam mlađa
slavu ti širit.

Ti sve znaš i vraćaš mi,
neka sve je to
dobrota tvojeg sina
koji me volio
puno prije nego Njega ja!

Gledanje pred kraj

Vidim što se događa u mojem mjestu
 od kad sam ga napustila.
 Srce mi je tamo uvijek
 svaka sitnica me raduje,
 a i činjenica da život teče dalje.
 Tekao je i prije mog dolaska na zemlju
 i eto vidim danas kako će živjeti i dalje
 kad ja k tebi, Bože moj, dođem.
 Ostavit ću blagoslov tvoj svima,
 tvoj blagoslov kojim si moje dane bogatio
 i još uvijek ih bogatiš, gledajući kako život teče
 u koji si me jedan trenutak stavio.
 Hvala ti za sve ono što si učinio preko mene.
 Hvala ti da si me stvorio.
 Hvala ti da si mi dao mnoge svoje darove
 Da ih braći darivam, hvaleći tebe!

Naše malo misto...

Potkraj – zlatni kraj

POTKRAJ je krajnji istočni dio sela Potomja, po čemu je i dobio ime. Poveznica je sela s Grudom; jednostavnije pruža se od tunela prema Grudi. Lijepi je to ravni predio s pogledom na Pijavičinu i obrise Kune, naravno i na Grudu. Posebno je ugodan u ljetnim mjesecima kada u sjeni brda Tome prohladnom klimom nudi sanatorijski ugođaj. Vizija naših starih imala je u tome opravdanje za gradnju vinarije. Tražilo se i našlo mjesto koje nije previše izloženo suncu. Prostor je bio relativno prazan osim nekoliko obiteljskih objekata u susjedstvu. Sve je bilo lijepo zamišljeno. Izgradnjom vinarije u sjeni brda Tome proizvodila su se i othranjivala poznata vina. Naknadno, Potkraj se popunjava izgradnjom novih stambenih kuća s obje strane ceste. U Potkraju je bila prodavaonica i brijlačnica, gdje smo kao djeca ulazili s kosmatim glavama, a izlazili ošišani na “nulu”. Ponekad bi uho krvarilo jer mjesni brijlač nije bio dobre “viste” – vida. Nosio je naočale s debelim lentama. Mato se zvao. Šišao je, bio prodavač, radio samare, dobro igrao buče, rekli bi danas, polivalentna osoba.

Pedesetih godina električni dizel agregat montiran u Potkraju proizvodi struju za selo. Ustvari dizelski motor preko robusnog dugog “kaiša” pokretao je dinamo koji je proizvodio struju. Karakterističnim dvostrukim treptajem upozorava mještane na skori prestanak s radom. Solinjanin Jozo Arić bio je zadužen za održavanje pogona. Možemo reći da nam je prije 70 godina iz Potkraja dolazilo svjetlo.

Jedinstvo, snaga i socijalna skrb stanovništva, organizirana je preko zadruge. Temeljem zajedništva i uzajamne pomoći ostvaruju, unapređuju i zaštićuju svoje pojedinačne i zajedničke interese, bilo da su gospodarske, ekonomske, socijalne, obrazovne, kulturne ili slične prirode. Zadruga je bila inicijator izgradnje vinarije. Podsjetimo se, kako se kroz zadrugarstvo u

svijetu zapošljava više djelatnika nego kroz sve multinacionalne kompanije. Očiti je primjer susjedna Italija.

Otkup i prerada grožđa na vinariji započela je ranih šezdesetih godina prošlog stoljeća. Ubrano grožđe prenosilo se na mazgama u posebnim vrećama do vinarije ili šahtova izgrađenih na više mjesta u Župi. Do tada se grožđe prenosilo u “sepetima” – pletenim košarama. Koliko su prve vreće bile cijenjene pokazat će sljedeći događaj:

Noseći vreću od 50 kilograma pao sam u vinogradu, vreća me poklopila, a moj djed je upitao: “Nisi valjda rasparo vriću?” Naravno, uopće nije bilo važno što se meni dogodilo.

Redovi traktora, prikolica, automobila ispred vinarije u vrijeme jematve poseban su doživljaj, a u koloni su čekali ljudi iz cijele Župe. Uz umor bilo je puno humora. Naznačit ću samo jedan događaj. U tijeku jematve u ratnim godinama u posjet vinariji došao je ministar vanjskih poslova gospodin Mate Granić u pratnji župana Burića. Dok sam sjedio na traktoru, prišao mi je župan. Kazao sam mu koji je bio najveći problem u ovim ratnim godinama: nismo imali gdje nabavit kvalitetne “gumaše” – opanke izrađene od automobilske gume. Pokazao sam mu na svojim nogama već raspadnute “gumaše” i naravno vunene “bičve” – čarape. Najbolje opanke radili su Srbi

krajišnici. Oni su pobjegli u ratu, zato sam ga molio, da general Bobetko, novom akcijom povrati dio Srba, koji bi nastavili s izradom opanaka i tako riješili jedan od značajnih problema poljoprivrednika na Pelješcu. Župan me ozbiljno pogledao, nije komentirao, bio je pomalo zbunjen jer dok je država razmišljala o tenkovima i avionima, seljak na traktoru s Pelješca, razmišljao je o opancima.

Novi mladi vinari, izgrađuju nove vinarije, prave izuzetno kvalitetna vina i stvaraju ZLATNI KRAJ.

Na početku Potkraja živio je moj dragi poštovani prijatelj Indijan. Ono što je najviše poklanjao ljudima bio je njegov neponovljiv smiješak. Sličan smiješak trebalo bi vratiti na naša smrkuta i odurna lica, a to je teško napraviti jer je izraz lica slika stanja našeg duha. Bog nam pomogao!

Ivo Santica

Pantetiće

U dolini pod Čučinom,
Među drevnim česvinama,
Stoji moje Pantetiće,
U njemu mi sreća sviće!

Tu su miri stari,
Rodna kuća naša,
Tu me svako stablo,
Svaka stara međa,
Na djetinjstvo podsjeća!

Noć je posve tiha,
Tek zrikavac u travi zriče,
Nad Čučinom mjesec izvirio,
Mirno sniva moje Pantetiće!

U dolini pod Čučinom,
Među drevnim česvinam,
Od svih mjesta najmilije,
Stoji moje Pantetiće!

Anka Mandić, rođ. Šunj

Škola...

Dingaču od srca

Kada pođen na tu bandu,
di se bili kamen s modrin moren spaja,
vidin doli kuće u daljini
di mirno spiju u tihoj tišini.

Razigrani vali sa stinon
frajaju veselo,
mala barka plovi
ne da se otet ni valu ni vitru.

A ispod mene sto lita stara loza
i vridni judi koji je radu,
ponosna stabla masline
i uje od zlata vridnije.

S neba sunce žarko sja,
baca zrake na žala dva,
didovu mrižu i suvu ribu.

Mirno sada spi Dingač moj...

*Dominik Barišić, 6. razred
OŠ "Kuna" Kuna*

Loza

Starost mnogi s tobom su dočekali
ponosu pelješki - tradicijo naša!

I dide i baba oko tebe rade
i cilo selo s njima.

Generacije si odgojila
vino stvorila.

Graju i veselje u polju si napravila
selo iz tmurne tišine u jematvu probudila.

Ponosu pelješki – tradicijo naša!

*Petra Milovčić, 7. razred
OŠ "Kuna" Kuna*

Uspomene u nastajanju

Prolazi još jedna školska godina koja je bogatija i sadržajnije aktivnostima od prethodne. Oni koji su bili prisutni završnoj priredbi učenika OŠ "Kuna" mogli su tome posvjedočiti jer su se priznanja i zahvalnice dijelile desetak minuta. To vam sve govori koliko su učenici i njihovi učitelji predani svome radu i želji za napredovanjem u znanju.

Jedna je od zadaća učitelja prepoznati darovitost svojeg učenika, ali i otkriti određenu teškoću pri usvajanju novih znanja te raditi s njim na

njezinom uklanjanju i/ili ublažavanju. Neopisiv je osjećaj kada jednom i drugom učniku pomognete, a u njegovim očima vidite iskrenu zahvalu za to. Učitelj ne može biti svatko, biti učitelj nije zanimanje, već poziv! Zahvalan sam što svoj radni staž, a bliži se već deseta godina, ostvarujem u jednoj pozitivnoj, ugodnoj, motivirajućoj i prijateljskoj okolini kao što je Kuna i okolna mjesta iz kojih nam u školu dolaze učenici. Kvalitetne škole nema ni bez kvalitetne suradnje s roditeljima. U odgojno – obrazovnom procesu taj odnos treba biti temeljen na uzajamnom povjerenju jer samo takav odnos prvenstveno pomaže učeniku. Dok budete čitali ovaj prilog, ljeto će nam biti u punom zanosu. Uživanje u ljetnim aktivnostima dosezat će svoj vrhunac – more, plaža, kupanje, igra, stjecanje novih prijateljstava, poneka dobra knjiga, ali i neopisivo sjećanje na naše Vatrene još će nam uvijek biti svježja i nezaboravna uspomena.

Ono što ostaje jednom od najljepših uspomena u životu jest i iskustvo rada kao razrednik te oproštaj od svojih učenika na kraju osmoga razreda. Ovogodišnja generacija osmaša ostaje zapamćena po svojoj iskrenosti, duhovitosti, upornosti, zalaganju te nesebičnom i predanom sudjelovanju u svim aktivnostima u razrednom odjeljenju i školi. Naporno su se uvijek bavali scenski nastupi za Lidrano, pohađala se dodatna i dopunska nastava, redovito se pripremali za sudjelovanje u natjecanju Hrvatskoga Crvenoga križa, LIK-a... Posebno ostaje u lijepom sjećanju sudjelovanje u svakoj humanitarnoj akciji, bez obzira tko je organizator te kome je namijenjena akcija. Pomagalo se starijima i potrebitima, napuštenoj djeci u po dječjim domovima u Lijepoj Našoj, ali i izvan nje. Kao razrednika posebno me veseli upravo ta činjenica da su se, osim općeg znanja, učenicima prenosila i druga vrsta znanja koju će znati podijeliti s drugima u novoj sredini ili znati se uključiti i nastaviti širiti, a to je humanost. Teški su bili dani rastanka - zaokupljen si brojnim mislima, dvojbama i pitanjima jesi li ispunio svoj zadatak, jesi li od svojih učenika postigao njihov vrhunac ili su njihovi potencijali ostali neiskorišteni?!

Sretan sam što smo u proteklom razdoblju proputovali cijelu Hrvatsku jer su na taj način upoznali kulturu, tradiciju i običaje svakog dijela naše države, a komunicirajući s lokalnim stanovništvom susreli se uživo s bogatstvom hrvatskoga jezika, a živa riječ je, kako učitelja u razredu, tako i ljudi

koje upoznaješ, ono što jednom mladom čovjeku ostaje urezano u sjećanju. Ovim putem zahvaljujem i roditeljima na suradnji. Pred nama je bilo puno izazova, ali, nadam se, da smo ih sve uspješno riješili te da će vam u budućnosti naša iskustva biti od pomoći.

Sretno svima u novim životnim pobjedama i na kraju - nikada ne zaboravite tko ste, što ste i odakle ste jer tako ćete očuvati svoj identitet i svoj zavičaj!

Damir Brkanac

***Svim čitateljima Zvona Delorite
sretan Dan domovinske zahvalnosti
te blagoslovljen blagdan Velike Gospe!***

Osmiši (zadnji dan nastave)

Iz našeg zognja...

Savijača od trešanja

Razvalja se tanki list za savijaču i premaže s nadjevom.

Nadjev: Dobro se ocijedi 1 kg trešanja bez koštica i malo prokuha s dvije žlice šećera. To se ostavi sa strane da se potpuno ohladi. Zatim se izmiksaju dva žumanjca s dvije žlice šećera i limunovom korom. List se poškropi otopljenim maslacem, tučenim žumanjcima, trešnjama, s deset dag mljevenih badema, cimetom, vanilijom. Na vrh se stavi snijeg od dva bjelanca.

Savije se, stavi na podmazani lim i peče
Pečena savijača se pospe sitnim šećerom.

U slast!
Anita Ostoja

GLASILO ŽUPE UZNESENJA MARIJINA

20243 Kuna — tel/fax: +385 20 742 444

zvonadelorite@gmail.com

Predstojnik

gvardijan fra Josip Vidas

www.ofm-sv-jeronim.hr

+385 99 590 2251

Urednički odbor

fra Josip Vidas

Rina Tomelić

Emanuela Tomelić

Fotografije

Damir Vidoš

Boris Poluta

Božo Prnić

Ljubomir Vranješ

Damir Brkanac

Grafički urednik

Luka Vidoš

Tehnička obrada

Marina i Roko Palihnić

Lektorirala

Marijana Tomelić Ćurlin

Izdaje

Župni ured Kuna — Pelješac

Tisak

Printera d.o.o.

ISSN

1334-9441

Za internu upotrebu, izlazi povremeno

BLAGOSLOVI BOŽE RUKU KOJA DAJE

Oni koji su pomogli da ovaj list izađe:

Općina Orebić, kasica u Deloriti, PZ Kuna 1898, Marina Madirazza, Maja Trobok,

Joško Jelavić, Antonija Vuković, Nina Vodopić, Ana Daničić, Neda Žitković,

Radmila Kirigjija, Tina Milat i anonimni darovatelji! Hvala svima!

Molimo vas da nas i dalje potpomažete vašim molitvama i novčanim prilozima.

Svako vaše dobro djelo blagosloвила Gospa Delorita!

“Svećeničke službe ne mogu nadomjestiti puške
ni topovi, nije je kadra nadomjestiti nikakva policija,
jer su to sve faktori, koji djeluju samo izvana
na rastrovanost prilika. Svećenik pak ide
na izvor zala, on silazi u nutrinu čovjekovu,
i kad tamo uspostavi red, vanjski red dolazi
onda sam od sebe. Iz toga slijedi,
da je najveća kazna za narod,
ako mu Bog uskrati svećenike.”

*Iz propovijedi bl. Alojza Stepinca, od 26. siječnja 1940,
Glas Koncila br 27.*

